

Kriza je zato tudi priložnost za slovenski narod, da se očisti in rodi nov, ali kot pravi Ivan Cankar, očiščen in pomlajen. Naj nas združi ljubezen do domovine, ki je v življenju vsakega naroda vrednota, ki mora biti visoko na lestvici vrednot. To je vrednota, ki jo zlasti v teh težkih časih potrebujemo, da bi strnili vrste in kot eden sledili cilju: ohraniti svojo suverenost, premagati vse ovire na poti in iz krize priti močnejši, uspešnejši.

Da je slovenski narod že večkrat stal pred podobnimi preizkušnjami, ni nič novega. Kljub hudim preizkušnjam je zmožgel in zmagal. Zato potrebujemo vse in vsakogar: "Ker narod potrebuje v teh težkih časih vse svoje sile, kliče vse in vsakogar! Če kdaj, v teh časih je potreba, da si zvesto pogledamo iz obraza v obraz, da si sežemo v roke, se strnemo v eno vrsto." (Ivan Cankar)

Slovenski psiholog Martin Kojc je v svojem znamenitem delu *Učbenik življenja* zapisal, da "je že prav, da je tako, kot je," zato da se v življenju ustavimo in premislimo o svojih vlogah in vrednotah. Vsak ima veliko pokazati. Od vsakega se lahko veliko naučimo. Samo čas si moramo vzeti za to in imeti široko, odprto srce. ■

Ali zmoremo obrniti smer v pozitivizem

✍️ Marijana Kolenko

Posvetila se bom temeljnemu vprašanju, ali imamo primerne pogoje in ljudi z ustreznimi sposobnostmi, pozitivno politično voljo, dovolj pozitivne energije, ustrezno zakonodajo, prave vrednote, ki nam bodo pomagale obrniti smer razvoja v pozitivno in krizo preimenovali v izziv.

Kriza

Gospodarska kriza, ki se je razbohotila v zadnjih dveh letih in opleta s svojim močnim repom po Sloveniji, Evropi in tudi drugod po svetu, je bila pričakovana. Žal se nanjo v preteklih letih nismo pri-

pravili in posledice so hujše, kot smo pričakovali. Danes odprto govorimo o problemih: veliko pomanjkanje dela in delovnih mest, podjetniki in podjetja so proizvodnjo prenesli na Vzhod – v dežele, kjer je poceni delovna sila in kjer lahko ustvarjajo večje dobičke kot doma v Sloveniji; govorimo, da so naši delavci predragi; govorimo o velikih problemih brezposelnosti in nemogočih pogojih ustvarjanja novih delovnih mest; o socialnem dnu množice družin; prvič odkrito govorimo o lačnih otrocih, o izjemni in hitri rasti razslojevanja, o medgeneracijskih konfliktih. Zadnje mesece govorimo o nujnosti varčevanja na vseh ravneh družbe, govorimo o javni upravi, ki je preveč razbohotena in finančno potratna in ji grozi finančni zlom, o tem, da ne bo denarja za plače, o zategovanju pasu ...

Govorimo predvsem o negativnih pojavih v družbi in tako rekoč o nobeni pozitivni stvari. Na vsakem koraku srečujemo pesimizem, nezaupanje veje tako iz starejših kot mladih, nespodbudne informacije hromijo razvoj, ustvarjalnost, inovativnost, mladi v večjem številu zapuščajo Slovenijo in se podajajo v tujino zaradi boljših možnosti za zaslužek in preživetja. 'Beg možganov' postaja vsakdana praksa in država se na ta pojav ne odziva. Znašli smo se v velikem primežu negativnega in zaenkrat se to negativno še vedno širi.

Posledica vsega je tudi gospodarska kri-

Foto: Peter Prebil

za, o kateri dnevno poslušamo v medijih in v pogovorih med ljudmi. Nikakor pa ne govorimo samo o gospodarski krizi, temveč o pravi krizi vrednost, krizi kulture in tudi osebni krizi posameznikov. Zagotovo je kriza vrednot v prvi vrsti izšla iz politike, ki je dovolila divje lastninjenje, pohlep po denarju, pohlep po materialnem. V Sloveniji se je vtihotapila v vse pore družbe. Politika je sprejemala zakone, ki so uredili takšna lastniška razmerja, ki so vladajoči eliti omogočala bogateti na račun delavcev. Politika je javno uzakonila krajo, uzakonila pohlep in poteptala vse občedloveske vrednote, ki jih nihče več ni spoštoval in ki jih nihče ni privzgal mladim. Vrednote, kot so svoboda, enakost, solidarnost, pravičnost, poštenost, smo označili kot preživele vrednote, ki v sebi niso duh preteklega časa, socializma, komunizma ... Družba in posledično tudi mladi so postavili svoje vrednote: materialne vrednote, zabava in užitek, poklicni uspeh, denar in bogastvo, lepota, ljubezen, kasneje tudi prijateljstvo, družina. To pomeni, da se je sistem vrednot zelo spremenil in delna posledica prevrednotenja vrednot je tudi obstoječa kriza. Uveljavilo se je 'imeti' in ne potrebovati, 'imeti' in ne biti, 'imeti' in biti pomemben, imeti status, biti viden, biti na parketu elite.

Znanje je izgubilo vrednost, izgubilo je predznak vrednote, razvoja; posameznikove sposobnosti so se umaknile predvsem pravi barvi politične opredelitve ljudi, kar je nekritično odpiralo vrata in omogočalo zasedanje pomembnih delovnih mest. Kriza se je dotaknila vseh slojev, vseh starostnih skupin, razen bogatih posameznikov, ki brez sramu hodijo med nami in jih nihče ne vpraša o izvoru premoženja.

Foto: Tanja Trebežnik Sambolec

Mladi

In mladi? Mladim smo zadnja leta nekritično kazali slabo podobo in jim bili slab zgled, kljub temu da vemo, da mladi posnemajo odrasle, njihove vrednote in tudi ravnanje. Vzgoja se je skoraj v celoti umaknila iz družinskega življenja, domov in šol. Umaknila se je doseganju predvsem izobraževalnih ciljev, vrednote so postale nekaj neaktualnega, zastarelega, preživelega. O vrednotah se nismo več pogovarjali, predvsem pa jih nismo živeli. Razvajeni starši so svojim še bolj razvajenim otrokom nekritično kazali vzorce, da lahko zelene cilje dosežejo ne z delom in vloženim trudom, ampak na lažje načine, med drugim tudi s pravnimi sredstvi, tožbami; in vzorec se je uspešno 'prijel'. Iz šol je bilo s pomočjo veljavne zakonodaje izrinjeno vse, kar bi pomagalo mlade usposobiti za samostojno življenje. Zgodil se je absurd: učenci ne smejo opravljati družbenokoristnega dela v šolah, kot smo ga

poznali v preteklosti, učenci zaradi nemogoče zakonodaje tako rekoč ne smejo samostojno, brez varstva učiteljev, narediti ničesar. Vzgoja za prostovoljstvo ima kopico zakonskih ovir, ki onemogočajo hitrejši razvoj, mladih ne usposabljammo za samostojno delo in samostojno preživetje. Odgovornost na vseh ravneh se je znašla na veliki preizkušnji in posledično povzročila tudi neodgovornost mladih.

Pot iz krize

In kaj zdaj? Politika ima izjemno odgovorno nalogo, da prestopi vse stare zamere, ideološke prepreke, spremeni obstoječo neživljenjsko zakonodajo in pozitivno pristopi k hitrejšemu reševanju krize. Takoj se mora prenehati ukvarjati sama s sabo in začeti reševati težave ter poiskati konkretne rešitve, ki jih do sedaj še ni. Skrajni čas je, da prične ljudi povezovati in ne deliti na prave in neprave. Takoj mora začeti

spreminjati negativno ozračje v družbi, nezaupanje v politiko in institucije ter v javnosti večkrat predstaviti pozitivne možnosti in pozitivne primere dobrih praks, ki jih imamo tudi v času krize, a se o njih ne govori na glas. Takoj mora prenehati z obstoječo prakso, da vidna delovna mesta zasedajo politično 'prav opredeljeni ljudje', in dati možnost pravim strokovnjakom, ki bodo delovali na podlagi strokovnega znanja in kompetentnosti ter na podlagi moralnih načel.

V nadaljevanju mora takoj razlastniti nezakonito pridobljeno lastnino, iz tujine pridobiti denar, ki so ga nemoralni posamezniki brez slabe vesti in kančka sramu prenesli na svoje bančne račune – denar, ki so ga legalno odtujili. Izvor premoženja, ki so si ga nabrali, je treba takoj preveriti in ga vrniti na svoje mesto ter s tem sprostiti finančni krč in hkrati ljudem pokazati, da politiki resno pristopajo k reševanju krize. Tudi to bo pozitivno vplivalo na ljudi ter njihovo zaupanje v državo.

Takoj je treba ponovno kritično prevetrirati občečloveške vrednote, kot so pravičnost, solidarnost, enakost, spoštovanje, poštenost, odgovornost, ter jim povrniti veljavo in ugled. V tem trenutku morajo najpomembnejšo nalogo opraviti prav politiki, ki odločajo o sprejemanju nove zakonodaje in ki z zgledom kažejo etična merila delovanja in ravnanja.

“*Mlade lahko usposobimo za odgovorno ravnanje in odgovorno sprejemanje delovnih obveznosti ter jih pripravimo na samostojno aktivno delovanje. Z dobrim zgledom jih lahko usposobimo za medgeneracijsko solidarnost in medsebojno pomoč.*”

Prav gotovo pa imamo vsi državljani priložnost začeti spreminjati obstoječe stanje, za kar ne potrebujemo nobenega denarja, ampak le tehten premislek, kaj pozitivnega nosimo v sebi in kaj lahko ponudimo soljudem v okolju. Vsak posameznik lahko prične pri sebi. Prav vsak lahko pomaga ljudem v stiski in s solidarno delitvijo lajša težave vsem tistim, ki so se znašli sredi agonije brezposelnosti in na socialnem

Želim si

✉ Helena Albreht

Želim si, da bi imeli veliko kulturnih kulturnikov/umetnikov in čim manj nekulturnih.

Želim si, da naši t. i. kulturniki/umetniki ne bi zažigali glasbenih instrumentov (ali česar koli) pred Cankarjevim domom.

Želim si, da bi naši kulturniki/umetniki razumeli, da brezposelnim ni mar za njihovo videnje umetnosti. Da zakreditirani in lačni ne bomo brali njihovih knjig in gledali oz. poslušali njihovih izdelkov, temveč bomo iskali način, kako se ogreti in priti do dostojnega kosila.

Želim si, da bi naši kulturniki/umetniki razumeli, da je v kriznih časih nujno stopiti skupaj in poprijeti za delo in ne delati razdora med že tako zaskrbljenimi ljudmi.

Želim si, da bi bili naši kulturniki/umetniki solidarni z ostalimi ljudmi in bi si vsaj med recesijo poiskali službo. Da bi si zaželeli izkusiti, kakšen občutek je, ko greš ob petih zjutraj na vlak, da boš do šestih v službi ... Kako je delati v ritmu drugih in ne v svojem ... Kako je ne dobiti plače, regresa, dodatkov ... ali kako je preživeti s 400 EUR pokojnine.

Želim si, da bi se naši kulturniki/umetniki zavedali, da denar, ki ga dobijo od države, pride od teh malih ljudi, ki velikokrat niti ne vidijo njihovih 'stvaritev'. Kriza je lahko priložnost za nove izkušnje, četudi je to prodajanje časopisov na cesti ali delo za tekočim trakom – želim si, da bi naše kulturnike/umetnike navdihovalo delo in ne subvencije.

Če bi se iz svojih toplih ateljejev odpravili vsak dan na 8-urno delo v tovarno, bi bile njihove umetniške stvaritve pristnejše in kot take ne bi potrebovale subvencij ne kulturnega ministrstva.

P. S.: Vsem želim prijetno praznovanje. Dajte si duška v galerijah, muzejih in knjižnicah, na koncertih, v gledališčih in na predavanjih ... Večina najlepših in najboljših umetnin ni bila nikoli odvisna od kulturnega ministrstva. ■

dnu. Vsi tisti pozitivni posamezniki, ki jih je v državi še vedno zelo veliko, so lahko z optimizmom, dobrim in poštenim delom dober zgled, da vrednote še vedno živijo, da je pomembno pozitivno misliti in vlivati optimizem tudi drugim v okolju. V šolah imamo priložnost, da skupaj s starši in otroki ponovno pregledamo obstoječe vrednote in jih z dogovorom začnemo udeležniti. Tudi na področju odpravljanja nestrpnosti imamo veliko možnosti, da pričnemo graditi strpne odnose na vseh ravneh. Mlade lahko usposobimo za odgovorno ravnanje in odgovorno sprejemanje delovnih obveznosti ter jih pripravimo na samostojno aktivno delovanje. Z dobrim zgledom jih lahko usposobimo za medgeneracijsko solidarnost in medsebojno pomoč. Tudi pred starši je izjemno pomembna naloga. Najprej morajo začeti otroke doživljati kot osebnosti, ki zmorejo

opraviti marsikatero nalogo, in jih navajati na delovne navade, odgovornost do dela ter jim zaupati. Še posebej pa se morajo starši začeti zavedati vseh pasti razvajenosti otrok in škode, ki jo razvajenost dolgoročno povzroča.

V tem trenutku se moramo vsi državljani zavedati, da lahko vsak posameznik prispeva veliko pozitivnega in da ne smemo čakati na ukaz ali spremembo zakonodaje. Vsi imamo možnost takoj pričeti graditi dobre medosebne odnose, si medsebojno pomagati in lajšati številne stiske, ki so posledica preteklih napak, predvsem pa se iz slednjega veliko naučiti za življenje. Prepričana sem, da zmoremo krizo obrniti v pozitivno smer delovanja.

Takoj je treba ponovno kritično prevetrirati občečloveške vrednote, kot so pravičnost, solidarnost, enakost, spoštovanje, poštenost, odgovornost, ter jim povrniti veljavo in ugled. ■